

Et utviklingspsykologisk perspektiv

Av privatpraktiserende psykologspesialist Joachim Haarklou
www.haarklou.no, joachim@haarklou.no

Denne artikkelen har jeg ofte brukt som et vedlegg til sakkyndig vurdering som bygger på utviklingspsykologisk teori.

Ved tilknytning dreier det seg om en kjærlighetsrelasjon, et følelsesmessig bånd, samt at tilknytningsatferd kan observeres helt fra fødselen av. Innenfor normalutvikling viser det seg at barn har en medfødt tilknytningstilbøyelighet uavhengig av de voksnes omsorgskvaliteter. Utvikling er interaksjon og påvirkning over tid. Samtidig er barnet og miljøet i konstant forandring. Slik utvikler barnet innenfor normalutvikling internaliserte arbeidsmodeller med en forventning om eksempelvis tilgjengelighet og responsivitet som følge av sin erfaringshistorie. Tilknytningskvaliteten er dermed avhengig av foreldrenes empatievne og kommunikasjonskompetanse. Ved god tilknytning er den voksne sensitiv, responsiv, støttende, synkronisert, gjensidig og intersubjektiv, hvor intersubjektivitet betyr den voksnes evne til å dele følelser, tanker og oppfatninger med barnet.

Utviklingsfremmende relasjonskvaliteter er dermed de intersubjektive utvekslingene som bør utgjøre en kontinuerlig prosess i barnets liv. Denne affektive utvekslingen med felles oppmerksomhet, hvor barnet helt fra fødselen av sender følelseladete signaler, som igjen påvirker responsen fra den voksne og hvor barnet deretter igjen påvirkes av den voksnes affektive uttrykk, utgjør essensen i det som senere utvikler seg til gode eller dårlige samhandlingsmønstre. Grunnlaget for en god tilknytning er den voksnes evne til å inntone seg hos barnet, dvs. den voksnes evne til å svare på barnets vitalitetsuttrykk, noe som ikke er ren imitasjon men en evne til å svare barnet på dens følelsesuttrykk på en annen måte enn barnets. Det vurderes som foreldrenes oppgave å finne ut hva barnet opplever, fange inn og dele denne opplevelsen med barnet, samt å la barnet få vite at en gjør det. Det viser seg at følelsesmessige opplevelser fører til mer læring enn intellektuell forståelse.

Gode samhandlinger med barnet er preget av at den voksne responderer på barnets initiativ og at den voksne utvider og markerer avslutning på en samhandling. Dette gir barnet forutsigbarhet, trygghet og opplevelse av mening. Andre gode relasjonskvaliteter er aktiv lytting, å vise forståelse og tillit samt det å godkjenne barnet for det det er, men ikke alltid for det det gjør. I neste omgang blir kvaliteten på de primære tilknytningsrelasjoner prototyper for senere sosiale relasjoner og relasjonskvaliteter. Det betyr at barnet kommer til å ha med seg en forventning om at verden forholder seg til det slik hovedomsorgspersonene gjorde det i tidlig barndom.

Den her presenterte utviklingspsykologiske modellen er den per i dag mest anerkjente når det gjelder forståelsen av barns utvikling bygd på betydningen av tilknytningskvalitet.

Joachim Haarklou, november 2001